

מדינת ישראל

משרד החינוך

ראמ"ה

הרשות הארצית
למידה והערכה בחינוך

המזכירות הפדגוגית

עברית

לכיתה ה'

חוברת טקסטים

קראו את הקטע שבמסגרת ואת הסיפור שלפניכם, וענו על שאלות 1-11 בחוברת השאלות.

לפני הקמתה של מדינת ישראל שלטו הבריטים בארץ ולא אישרו ליהודים להיכנס אליה. למרות זאת, ניסו יהודים שניצלו מן השואה להגיע לארץ. רבים מן הפליטים האלה נתפסו על-ידי הבריטים, חלקם נכלאו, חלקם נשלחו בחזרה לאירופה וחלקם הצליחו להגיע אל החוף המקוּוֶה, לארץ ישראל.

אל החוף המקוּוֶה

לפי סיפורו של י" אריכא, "מקראות ישראל", מסדה, תשכ"ה.

כגוש שחור ואפל חתרה האנייה בחשכת הלילה ועליה יהודים רבים, כולם פליטי השואה. האנייה התקרבה אל החוף, אל חופה של ארץ ישראל. רב-החובל, המלחים והנוסעים – לבוֹתיהם דפקו כאחד: "האם הרגישו בנו?" שקט ודממה. מסביב לא נשמע קול. המלחים לא הורידו עוגן כי חששו שמא יישמע רעש השלשלאות ויגיע לאוזניהם של שומרי החוף הבריטים. הפליטים עמדו על הסיפון בנשימה עצורה ומבטיהם ננעצו באֶפְלָה. אחד מהם משך במעילו של הָרְמָן ולחש:

– "רואה אתה? שם החוף של ארץ ישראל."

– "איפה?"

– "שם, מנגד."

– "אינני רואה, אך מרגיש אני", אמר הָרְמָן.

בינתיים הורידו המלחים בשקט ובזהירות את סולם האנייה והתירו את הכבלים של אחת הסירות. הפליטים נמלאו התרגשות וחרדה. מרחוק נצנצו שלושה הֶבְזָקִים של פנס חשמלי. הָרְמָן, שצפה לְעֵבֶר החוף, ניתר פתאום ממקומו: "זה הסימן", אמר, "הם מסמנים לנו שאפשר להתחיל... שהחוף בטוח... שהבריטים אינם באזור...". הוא ניגש במהירות אל רב-החובל וקרא בהתרגשות גדולה: "בבקשה להתחיל!"

הָרְמָן הכין פתקאות ורשם עליהן מספרים, הֶחַל באחת וְכָלָה בשמונים. את

- 20 הפתקאות שם בתוך כובעו רחב השוליים, נענע אותו ואמר בבת-צחוק: "יוציא לו כל אחד פתקה ויֵרד לסירה לפי המספר שקיבל".
- בלב דופק הוציא כל נוסע פתקה. הָרְמָן לקח לעצמו את הפתקה האחרונה שנותרה בכובע. הוא התבונן בה ופניו לבשו רצינות. המספר היה 68. עתה עמד וניצח על הורדת האנשים מהאנייה. עשרים הראשונים נכנסו לתוך הסירה. "דרך צלחה", לחשו הנשאים על הסיפון ועקבו במבטי קנאה אחרי הסירה שנבלעה בחשכה. 25
- המרחק מן האנייה אל החוף לא היה רב, אולם לנשאים בה נראה היה שחלף נצח. הפליטים ירדו מן הסירה אל החוף המקווה של ארץ ישראל, וצעדו בחולות למקום בטוח. אחרי כמחצית השעה חזרה הסירה לאנייה. עוד עשרים איש מאושרים קפצו לסירה. ושוב עמדו הנשאים על הסיפון, חרדים ודואגים, וכססו בעצבנות את ציפורניהם. הָרְמָן התהלך נרגש על הסיפון והחזיק בכף ידו הקמוצה את הפתקה הגורלית. הסירה חזרה שוב לאנייה. עוד עשרים איש עלו עליה וחתרו אל החוף. 30
- פתאום נשמע קול טֶרְטור באוויר. כאשר הרימו הפליטים שעל הסיפון את עיניהם, ראו אורות של אווירון. "זהו אווירון בריטי", לחשו זה לזה. הֶטְרְטור הלך והתחזק, רקטה נורתה מן האווירון והאירה את האנייה ואת הסירה החותרת אל החוף. 35
- "אָבְדְנוּ!" לחשו האנשים.
האווירון חג מעל האנייה, ורקטה שנייה האירה את האנשים שעל הסיפון. רוֹחַם נפלה.
- באותה שעה עמד הָרְמָן על הסיפון רציני וקודר. הוא היה צריך להחליט במהירות כיצד לנהוג. תחילה פֶּקֶק והיסס, אך לבסוף חלץ את נעליו בידיים רועדות, קשר לצווארו מטפחת ובה תעודותיו ומעט הכסף שהיה לו, והתחיל לרדת בסולם. 40
- "לאן?" צעקה אליו אחת הצעירות.
"לארץ ישראל..." ענה הָרְמָן. הוא ירד בחיפזון וקפץ למים.
"חזור!" קרא אחריו אחד החברים, "חזור!!"
אך הָרְמָן המשיך לשחות בעקשנות.
- בשארית כוחותיו הגיע הָרְמָן אל החוף, הביט סביבו וצעד לעבר האורות שבישרו על מקומו של יישוב יהודי.
רועד מקור טיפס במעלה גבעת החול... 50

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על שאלות 12-25 בחוברת השאלות.

המנורה

הסמל הרשמי של מדינת ישראל הוא מנורה ולה שבעה קנים. בצדיה שני ענפי זית ומתחתיה כתוב "ישראל".

המנורה מלווה את העם היהודי מאז ראשית קיומו ועד ימינו. לראשונה נזכרת המנורה בתורה בספר "שמות". מסופר כי כאשר נדדו בני ישראל במדבר בדרכם ממצרים לארץ ישראל, הם נשאו עִמָם את המנורה. המנורה הייתה עשויה כולה זהב. היה לה קנה מרכזי אחד וממנו יצאו שישה קנים נוספים, שלושה מכל צד.

5

כאשר בני ישראל הגיעו ממצרים לארץ, הם הציבו את המנורה במשכן בְּשִׁילָה, והיא דלקה שם יומם ולילה. כעבור שנים בנה שלמה המלך את בית המקדש בירושלים, והציב בו מנורת זהב. כאשר נחרב בית המקדש מנורה זו נשדדה. זמן רב לאחר מכן, כשהוקם בית המקדש השני, הציבו גם בו מנורה. מנורה זו וכלי קודש אחרים נשדדו ונלקחו לרומא, לאחר שהרומאים הרסו את בית המקדש והגלו את עם ישראל מארצו.

10

לזכר הניצחון שלהם, בנו הרומאים ברומא את "שער טיטוס", ועליו יצרו תבליט שבו נראים שבויים יהודים נושאים את המנורה על כתפיהם. שער זה קיים עד היום ברומא.

15

1. מנורת בית המקדש בתבליט על "שער טיטוס"

2. עיטור על קיר של מערת קבורה בבית שערים

את דגם המנורה אפשר למצוא במקומות שונים, למשל: ציורים של מנורות נמצאים על רצפותיהם ועל קירותיהם של בתי כנסת מתקופות שונות. הם מעטרים בתים רבים של יהודים ואף מופיעים על גבי מטבעות עבריים עתיקים. בחפירות ארכאולוגיות שנערכו ביישוב "בית שערים" נמצאו מערות ובהן ארונות קבורה. על קירות המערות נתגלו כתובות בעברית וכן ציורים ותבליטים של סמלים יהודיים, ביניהם המנורה. כך אנחנו יודעים היום איך נראתה המנורה לפני שנים רבות.

20
25

3. "מנורת הכנסת"

כיום ניצב דגם של מנורה מול רחבת הכנסת בירושלים. "מנורת הכנסת" עשויה מנחושת, רוחבה ארבעה מטרים וגובהה חמישה מטרים. על הקנים שלה ועל הבסיס שלה מופיעים תבליטים המתארים חפצים עתיקים, אירועים ודמויות מן העבר של העם היהודי, למשל: לוחות הברית, הקרב בין דויד לגוליית, המכבים נלחמים ביוונים, מרד היהודים בתקופת השואה, חלוצים עובדים את האדמה וילדים נוטעים שתילים בארץ ישראל. התבליטים שעל המנורה מסמלים את המאבק של העם היהודי על חירותו במשך דורות, את השיבה לארץ ישראל ואת בנייתה מחדש.

30
35

לאחר הקמת מדינת ישראל, נבחרה המנורה להופיע בסמל הרשמי שלה. את הסמל אפשר לראות על מסמכים רשמיים של המדינה, למשל: על תעודות הזהות הישראליות, על הדרכונים הישראליים וגם על מטבעות כסף ישראליים.

שנים רבות ניסו חוקרים להבין מדוע נבנתה המנורה דווקא בצורה זו. שני חוקרי טבע ישראלים מצאו צמח הגדל בארץ הדומה בצורתו למנורה המתוארת בתורה, והוא נקרא "מרנות ירושלים".

"מרנות ירושלים" צומחת בהרי יהודה. יש לה גבעול מרכזי ושישה ענפים פרוסים לצדדים, שלושה מכל צד. החוקרים טוענים שבני ישראל בנו את המנורה על-פי צורתה של "מרנות ירושלים".

"מרנות ירושלים"

© תמונה 1: צילום – נעמן קס, רחובות תמונה 2: צילום – לע"מ תמונה 3: צילום – משה מילנר, לע"מ

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על שאלות 26-33 בחוברת השאלות.

מד-גשם ביתי

באלפי תחנות לחיזוי מזג האוויר בעולם אוספים נתונים על מזג האוויר. לשם-כך החזאים זקוקים למכשירי מדידה מיוחדים. למשל, את כמות מי הגשם אפשר למדוד באמצעות מכשיר הנקרא **מד-גשם**.

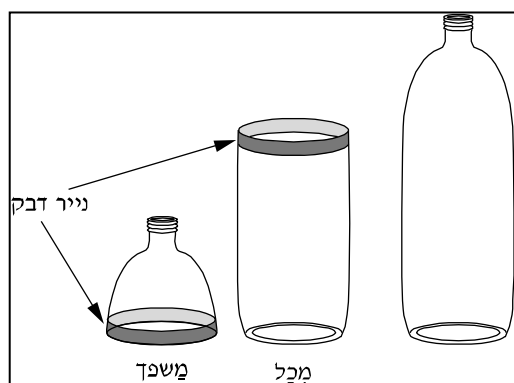
גם אתם, ילדי הכיתה, יכולים לבנות מד-גשם ביתי ולמדוד את כמות מי הגשם היורדים באזור מגוריכם.

הציוד הדרוש:

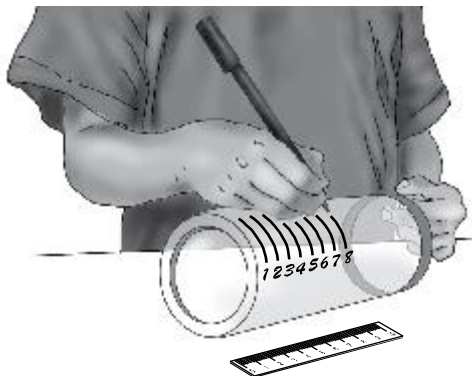
- בקבוק פלסטיק של משקה קל, שקוף וריק
- מספריים
- נייר דבק
- סרגל
- עט עמיד במים

אופן ההכנה

1. גוזרים במספריים את השליש העליון של בקבוק הפלסטיק, וכך מתקבלים שני חלקים: **מכל** שנוצר מגוף הבקבוק ו**משפך** שנוצר מראש הבקבוק.
2. עוטפים בנייר דבק את השוליים החדים של המכל ושל המשפך (ראו איור א').

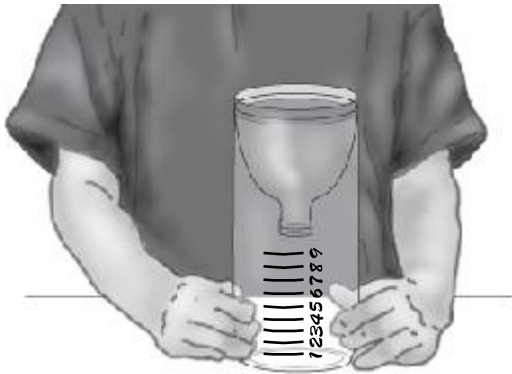

איור א'

איור ב'

3. מסמנים קווים לרוחב המִקָּל בעזרת סרגל ובעזרת עט עמיד במים : מסמנים את הקו הראשון במרחק של סנטימטר אחד מתחתית הבקבוק וכותבים לידו את המספר 1. ממשיכים לסמן קווים במרחק של סנטימטר אחד זה מזה וכותבים מספר ליד כל קו (ראו איור ב').

איור ג' – מד-גשם

4. מכניסים את המשפך לתוך המִקָּל כך שהחלק הצר שלו פונה כלפי מטה (ראו איור ג').

מדידת כמות מי הגשם

כדי למדוד את כמות מי הגשם באמצעות מד-הגשם שהוכן, כל אחד מתלמידי הכיתה צריך :

טבלה לרישום גובה מי הגשם	
היום	גובה המים במד-הגשם (בס"מ)
יום ראשון	
יום שני	
יום שלישי	
יום רביעי	
יום חמישי	
סך-הכל	

1. להניח את מד-הגשם במקום פתוח ליד הבית כך שלא יתהפך.

2. לסרטט במחברת טבלה לרישום גובה מי הגשם שנאספו במד-הגשם (לפניכם טבלה לדוגמה).

3. למדוד את גובה המים במד-הגשם

בכל יום בשעה קבועה, במשך חמישה ימים, ולרשום בטבלה לאיזה גובה הגיעו המים. אם באחד הימים לא יורד גשם, כותבים בטבלה את המספר 0.

4. לרוקן בכל יום את מד-הגשם לאחר המדידה ולהניח אותו בחזרה במקומו.

5. לחבר את כל המספרים שנרשמו במשך חמשת הימים בטבלה, ולכתוב את הסכום במקום המתאים.

כל אחד מהתלמידים יציג את הטבלה שלו בכיתה.